

Konventionen om klusterammunition

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har beslutat att senast den 2 februari 2012 ge försvarsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2011/12:47 Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition samt motioner.

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen att Sverige ska tillträda konventionen om klusterammunition.

Syftet med konventionen är att förhindra en fortsatt användning av klusterammunition och att komma till rätta med de svåra mänskliga katastrofer som klusterammunition fört med sig i länder där sådan ammunition har använts.

Centralt för konventionen är dess förbud mot att använda, utveckla, tillverka, på annat sätt förvärva, lagra, behålla eller direkt eller indirekt överföra klusterammunition till någon. Konventionen innehåller också ett förbud mot att hjälpa, uppmuntra eller förmå någon att ägna sig åt sådana förbjudna aktiviteter. Konventionen innebär dessutom att länder ska röja och förstöra lämningar av klusterammunition samt den ammunition som finns i lager. Slutligen innehåller konventionen bestämmelser om stöd till offer för klusterammunitionsoffer samt bestämmelser om internationellt samarbete och bistånd.

Konventionens krav att befintliga lager av klusterammunition ska förstöras innebär att vapensystemet bombkapsel 90 (BK 90) ska avvecklas och förstöras.

I propositionen görs vidare bedömningen att ett tillträde till konventionen kräver vissa författningsändringar. Propositionen innehåller därför ett förslag till en ny lag om straff för olovlig befattningsmed klusterammunition. Vidare föreslås att svensk domsrätt utvidgas till att omfatta brott enligt den föreslagna lagen som begåtts utom riket av en svensk medborgare eller av en utlänning med hemvist i Sverige.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Varje land ska, i enlighet med nationella bestämmelser, skilja all klusterammunition under dess jurisdiktion och kontroll från ammunition som behålls för operativ användning och märka den inför förstöring. Sådan förstöring ska utföras så snart som möjligt men inte senare än åtta år efter det att konventionen trätt i kraft för statsparten i fråga. I artikeln anges också en procedur och särskilda villkor för förlängd tidsfrist. Beslut om en sådan förlängning fattas vid ett statspartsmöte.

Vidare ges i artikeln möjlighet att behålla eller förvärva en begränsad mängd klusterammunition och explosiva substridsdelar för utveckling av och utbildning i tekniker för bl.a. röjning och förstöring. Statsparter som utnyttjar denna möjlighet ska rapportera i detalj om den planerade och faktiska användningen.

Klusterammunitionen ska förstöras så snart som möjligt och inte senare än åtta år efter det att konventionen trätt i kraft för staten i fråga. Artikeln lämnar utrymme för en statspart att behålla eller förvärva en begränsad

mängd klusterammunition och explosiva substridsdelar för utveckling av och utbildning i tekniker för bl.a. röjning och förstöring. Mängden sparad ammunition får inte överstiga vad som är absolut nödvändigt att behålla för dessa syften.

Motionerna

I motion 2011/12:U12 av Julia Kronlid (SD) m.fl. framhåller motionärerna behovet av att ta fram ett alternativ till BK 90 för att kunna behålla den förmåga till markmålsbekämpning som detta vapensystem gav oss. Regeringen bör därför se till att ett nytt vapensystem med förmåga att utföra de uppgifter som kan utföras av BK 90 men utan de icke önskade effekterna som i regel är förknippade med klusterammunition utvecklas (*yrkande 1*).

Möjligheten att rikta upphandlingen till svensk industri bör prövas med hänsyn till Sveriges säkerhetspolitiska intresse av att behålla särskild kompetens i landet (*yrkande 2*).

I motion 2011/12:U13 av Urban Ahlin m.fl. (S) välkomnar Socialdemokraterna att regeringen äntligen överlämnat en proposition om Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition, samt att processen med att avveckla bombkapsel 90 nu har inletts. Propositionen beskriver en fastslagen tidsplan för att avveckla och destruera bombkapseln. Motionärerna förutsätter att detta sker så skyndsamt som möjligt.

I motion 2011/12:U14 av Hans Linde m.fl. (V) framhålls det att Sveriges eget klustervapen, bombkapsel 90, som släpps från JAS 39 Gripen, måste skrotas. Regeringen bör enligt motionärerna genast påbörja en sådan skrotning (*yrkande 3*).

I motion 2011/12:U15 av Bodil Ceballos (MP) m.fl. anser motionärerna att bombkapsel 90 inte hör hemma i den svenska vapenarsenalen och snarast bör avvecklas (*yrkande 1*).

Försvarsutskottets ställningstagande

Ett tillträde till konventionen innebär att sådan ammunition som omfattas av konventionens förbud inte får användas i det svenska försvaret. I Försvarsmaktens vapensystem ingår i dag vapensystemet BK 90, vilket omfattas av konventionens förbud. Ett tillträde till konventionen om klusterammunition innebär att vapensystemet måste avvecklas inom de tidsramar som anges i konventionen. Försvarsmakten har redovisat hur vapensystemet kan avvecklas och fastställt en plan för avvecklingen i ett beslut den 28 januari 2010. Ett sådant arbete inleddes under sommaren 2011.

Om Sverige tillträder konventionen under 2012, vilket försvarsutskottet förordar, ska förstöringen av BK 90, enligt konventionen, vara genomförd senast 2020. Försvarsmaktens avvecklingsplan innebär att kapslarna ska vara destruerade senast den 31 december 2014. När kapslarna är destrue-

rade vidtar processen att förstöra de explosiva komponenterna (substridsdelarna) i kapslarna. Den processen beräknas vara avslutad senast den 31 december 2015.

Utskottet konstaterar sålunda att den påbörjade destruktionen och den fortsatta tidsplanen för förstöring av BK 90 innebär att vapensystemet i fråga kommer att med mycket god marginal vara förstört inom de tidsramar som konventionen ställer upp.

Utskottet noterar att samtliga riksdagspartier stöder förslaget att Sverige ansluter sig till konventionen och därmed avvecklar bombkapsel 90. Utskottet delar regeringens mening att de önskemål om en snabb avveckling som förts fram av ett antal remissinstanser därmed kommer att tillgodoses, liksom de motionsyrkanden som eftersträvar en snabb avveckling. Något ytterligare uttalande från riksdagens sida i denna fråga behövs således inte.

Konventionen lämnar utrymme för ett land att behålla eller förvärva en begränsad mängd klusterammunition och explosiva substridsdelar, för utveckling av och utbildning i tekniker för bl.a. rövning och förstöring. Mängden ammunition ska inte överstiga vad som är absolut nödvändigt för dessa syften.

Försvarsmakten har under hand förklarat att den klusterammunition som behövs främst är sådan som svensk ammunitionsröjningspersonal, Swedec m.fl. svenska statliga aktörer, kan komma att anträffa vid röjningsaktioner utomlands och behöver ha beredskap för att kunna hantera. Därför anser Försvarsmakten att det är nödvändigt, i enlighet med konventionens bestämmelser, att ha möjligheten att i utbildningssyfte anskaffa sådan internationellt vanligen förekommande ammunition och kunna behålla en mindre mängd av BK 90-systemet som komplement till utländska substridsdelar.

I konventionen finns ett avsnitt som handlar om internationellt bistånd och samarbete. Konventionen innehåller att gemensamt ansvar att bistå länder som drabbats av klusterammunition. Sådant bistånd innefattar bl.a. att på olika nivåer hjälpa till med lokalisering, rövning och förstöring av lämningar av klusterammunition.

Försvarsutskottet delar regeringens mening att den möjlighet som konventionen medger att behålla eller förvärva viss ammunition för utveckling av och utbildning i tekniker för bl.a. rövning och förstöring bör utnyttjas av Försvarsmakten för dessa syften.

Utskottet vill understryka att vikten av att vid förvärv och behållande av ammunition för ett sådant syfte strikt uppfylla konventionens krav på att innehavet inte får överstiga vad som är absolut nödvändigt för dessa syften.

Utskottet noterar vad som härutöver anförs i motion U13 (S) samt i motion U14 (V) yrkandena 2 och 3 och U15 (MP) yrkandena 2 och 3 om transport genom eller över Sverige av ammunition som omfattas av konventionen, förbud mot investeringar samt om vikten av att Sverige såväl bilateralt som i internationella forum aktivt verkar för att stater som inte är

anslutna till konventionen ansluter sig till denna. Dessa frågor faller inte inom försvarsutskottets beredningsområde varför utskottet anser att dessa yrkanden företrädesvis bör övervägas inom utrikesutskottet.

När det gäller förslaget i motion U12 (SD) att anskaffa annan ammunition med förmåga till markmålsbekämpning, samt om formerna för systemets upphandling, vill utskottet påminna om att förslag om när, och på vilket sätt, JAS 39 C/D med utrustning kan behöva uppgraderas kan komma att föreläggas riksdagen. I frågan om riktad upphandling på försvars- och säkerhetsområdet vill utskottet påminna om vad som anfördes i utskottets yttrande (2010/11:FöU2y) till finansutskottet. Motion 2011/12: U12 (SD) avstyrks.

Utskottet tillstyrker sålunda att riksdagen godkänner konventionen och antar lagförslaget.

Stockholm den 31 januari 2012

På försvarsutskottets vägnar

Peter Hultqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Hultqvist (S), Hans Wallmark (M), Åsa Lindestam (S), Annicka Engblom (M), Peter Jeppsson (S), Eva Sonidsson (S), Allan Widman (FP), Clas-Göran Carlsson (S), Anna-Lena Sörenson (S), Johan Forssell (M), Peter Rådberg (MP), Mikael Oscarsson (KD), Mikael Jansson (SD), Torbjörn Björlund (V), Stefan Caplan (M), Abdirizak Waberi (M) och Kerstin Lundgren (C).

Särskilt yttrande

Konventionen om klusterammunition (SD)

Mikael Jansson (SD) anför:

Syftet med att tillträda konventionen är att komma till rätta med våra mänskliga katastrofer orsakade av blindgångare. När Sverige väljer att ansluta sig till konventionen mot klusterammunition görs detta främst med argumentet att vår anslutning främjar en utveckling där länder med stora försvarsmakter som aktivt använder klusterammunition också ansluter sig till konventionen. Sådana länder är bl.a. Förenta staterna, Kina, Ryssland, Israel och Turkiet.

Sveriges anslutning till konventionen måste dock också vägas mot effekten på vår försvarsförmåga. Den avveckling av bombkapsel 90 som blir följderna av ratificeringen innebär att ett beväpningsalternativ för Jas 39 Gripen faller bort. Bombkapsel 90 anses vara en relativt säker konstruktion som inte lider av samma problem med blindgångare som många klustervapen gör. BK 90 faller dock ändå inom konventionens förbud, vilket vi inte kan påverka. De länder som använder klusterammunition har tillgång till både äldre och nyare klusterammunition, och äldre typer har som regel avsevärt större problem med blindgångare.

Tar riksdagen beslut om att konventionen ska ratificeras bör riksdagen därför samtidigt tillkännage för regeringen som sin mening att ett ersättningsystem tas fram som gör att Försvarsmakten behåller sin förmåga till markmålsbekämpning.

Bifaller kammaren 2011/12:U12 yrkande 1 blir beslutet att ratificera konventionen om klusterammunition mer balanserad när det gäller vår försvarsförmåga.